

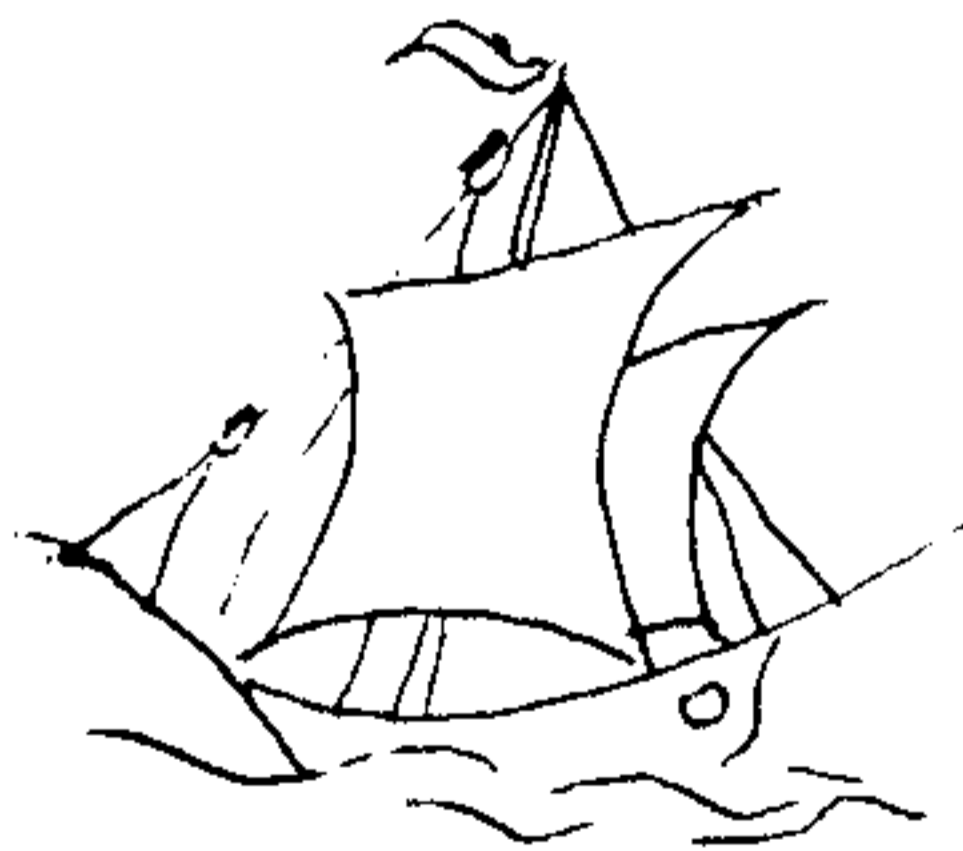
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΕΦΑΛΟΥ - ΚΩ

ΚΕΦΑΛΙΑΝΕΣ ΟΨΕΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗΣ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΑΘΗΝΑ 1994

Δ. ΠΟΛΙΤΗ

ΣΤΙΧΟΠΛΑΚΙΕΣ*

(Στιχοπλακές)

Α'

Τα έμμετρα κείμενα που ακολουθούν εντάσσονται στην κατηγορία των δημοτικών τραγουδιών. Παρά το ότι η λέξη «τραγούδι» παραπέμπει στη μουσική, δηλαδή σε κάτι που τραγουδιέται, η ίδια λέξη σημαίνει και την «αφηγηματική έμμετρη απαγγελία». Δημιουργοί τους, όπως και στον ευρύτερο ελληνικό χώρο, είναι άγνωστοι λαϊκοί ποιητές που έφταναν σε τέτοιες υψηλές συνθέσεις με μόνα εφόδια το ταλέντο και την έμπνευση, τη βαθιά ανάγκη τους για έκφραση, και την παράδοση.

Όπως και στα άλλα νησιά, έτσι και στην Κω, τα περισσότερα από αυτά τα τραγούδια ήρθαν από τη Μ. Ασία. Οι ντόπιοι λαϊκοί δημιουργοί, για να τα τραγουδήσουν ή να τα απαγγείλουν έβαλαν και τη δική τους σφραγίδα: προσάρμοσαν την έκφραση, τα ονόματα, ακόμη και τα θέματα στα δικά τους δεδομένα και έτσι έφτασαν να φαίνονται τελείως διαφορετικά από ό,τι ήταν στην αρχή. Στην Κέφαλο, μάλιστα (αλλά και αλλού), τα τραγούδια αυτά πήραν και το όνομα «Στιχοπλακί¹ες» (πιθανότατα παραφθορά της λέξης «Στιχοπλοκές»), που δηλώνει ακριβώς το πλέξιμο των στίχων αλλά και την αμεσότητα της παρέμβασης του λαϊκού ποιητή. Σε πολλά από αυτά τα τραγούδια χάθηκε η μουσική, ενώ διατηρήθηκε η έμμετρη μορφή τους. Κάποια άλλα όμως εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να τραγουδιούνται.

Στην Κέφαλο, οι «Στιχοπλακί¹ες» απαγγέλλονται ή τραγουδιούνται κυρίως από τις γυναίκες και αυτό δικαιολογεί την επικράτηση της γυναικείας φωνητικής απόδοσης κατά τη μεταγραφή τους στο κεφαλιανό γλωσσικό ιδίωμα. Δεν αποκλείονται βέβαια και οι άντρες, οι οποίοι μάλιστα εκ-

*Τις στιχοπλακές ταξινόμησε ο Νικολής Μάρκος, ενώ την (ημι)φωνητική τους μεταγραφή έκανε ο Δ. Πολίτης.

δηλώνουν σαφή προτίμηση στα τραγούδια αγάπης, σ' αυτά με ηρωικό περιεχόμενο αλλά και στα Γνωμικά τραγούδια (Αλφάβητοι κ.ά.).

Ας σημειώσουμε ακόμη ότι, γενικά, στις «Στιχοπλακίς» παρατηρείται μια «εκλέπτυνση» της φωνητικής τους που τις διαφοροποιεί, γλωσσικά, από τον καθημερινό λόγο. Εντοπίζουμε, τέλος, λόγιες λέξεις αλλά και θέματα που ακούγονται και σε άλλους τόπους, όχι απαραίτητα κοντινούς στην Κέφαλο, γεγονός που συνηγορεί μάλλον στην απόδοση πανελλήνιου χαρακτήρα σε πολλές από αυτές.

Η καταγραφή τους, πρώτη προτεραιότητα για μας, ελπίζουμε ότι θα συμβάλει στη διάσωσή τους και θα λειτουργήσει ως αφορμή για τη διαίω-νισή τους.

ΚΡΥΦΑ ΣΗΜΑΚ-ΚΙΑ

(κρυφά σημάκ-κια)

Ῥόδισεν η ανατολή κι εχάραξεν η δύση,
παν' da πουλ-λάκια 'τ-τη βοσκήν¹ γι η αγαπώ 'τ-τη βρύση.
Παίρνω κι εγώ τομ-μαύρομ-μου να παν' -ν-να τομ-βοτίσω².
Βρίσκω μιαν γόρην γ' ήπλυν-νε σε μαρμαρέν-νια γούρν-να.
— Κόρη, για νέσυρε³ νερόν να πκίω⁴ κι εγώ κι ο μαύρος.
Τρίανδα κύκλους ήσυρε⁵ 'τ-τα μάτια 'εν dην εία⁶,
κι απάνω 'τ-τους τρίανδατρέεις θωρώ τηβ-βουρκωμένη.
— Κόρη, γι⁷ ηκουράστηκες - γι⁷ το νερόλ-λυπάσαι.
— Εγώ μή'ε κουράζ-ζομαι, μή'ε νερόλ-λυπούμαι,
ξένον έχω 'τ-τη ξενιτιά, λείπει τρίανδα χρόν-νια
κι ακόμη τρία 'α⁸ καρτερώ, τρία 'α τολ-λημένω⁹
κ' ύστερι¹⁰ κόφκω¹¹ τα μαλ-λιά καλογριά να γένω.

1. προφ. βοσκή.

2. (να τον) ποτίσω.

3. Βγάλε νερό (νεσύρωνω < ανασύρω).

4. (να) πιω.

5. Τράβηξε, δηλ. τύλιξε το σχοινί.

6. Είδα.

7. Ή

8. Θα.

9. (θα τον) περιμένω (λημένω < αλημένω < αναμένω).

10. Ύστερα, μετά.

11. Κόβω.

- Κόρη μου, ο ἄνθρωπος σου πέθανε, ο ἄνδρας σου εχάθη¹²,
 κέρψ-ψωμίν δου μοίρασα ἄ' εἶπε να με πλερώσεις,
 κόρη, φιλίν δου δάνεισα ἄ' εἶπε να μου το δώξεις.
- 'Κερίψ-ψωμίν δου μοίρασες, ο θεός να σε πλερώσει
 ἄν γαι φιλίν δου δάνεισες, τρέξε να σου το δώξει.
- Κόρη μου, εγώ 'μαι ο ἄνδρας σου, εγώ 'μαι ἄν ο καλός σου.
- Σαν εἶσαι 'συ ο ἄνδρας-μου, σαν εἶσαι 'συ ο καλός-μου,
 πε μου σημάκ-κια¹³ της αυλής, μήπως σε βάλει ο νουζ-μου.
- Ἐχει μηλ-λιά 'τ-τημ-βόρταμ-μας ἄν κλήμα 'τ-την αυλήμ-μας,
 κάν-νει ὄταφύλ-λιρ-ροζ-ζακίν γαι το κρασίμ-μοσκάτον¹⁴
 γι ὄπκοιος¹⁵ το πκίει¹⁶ δροσίζ-ζεται, πάλι ξαναζ-ζητάτο.
- Μα τα σημάκ-κια της αυλής ξέρει τα ο κόσμος οὐλ-λος·
 πε μου σημάκ-κια του ὄπιτιού ἄν πάλι 'α σε πιστέψω.
- Χρυσή κανδήλα κρέμ-μεται μέσα 'τ-την γαμαρήσ¹⁷-σου,
 φένγει¹⁸ σου ἄν γυμνών-νεσαι, φένγει σου ἄν αλ-λάζ-ζεις,
 φένγει σου τις καλές ανκές¹⁹ ἄν τα καλά σου βάζ-ζεις.
- Κάπκοιος το εἶδε γείτονας κ' ἤρτεν γ' εἶπες-σου το.
 Πε μου σημάκ-κια ἄγνωστα ἄν τότες σου πιστεύω.
- Ἐχεις ελ-λιά 'τ-το μάουλον, ελ-λιά 'τ-την αμασκάλη,
 ἔχεις ἄν με 'τ-τα ὄτήθη σου τ' αὐτρίμ-με το φενγάρι.
- Ξένε μου 'συ 'σαι ο ἄνδρας μου, εσύ 'σαι ἄν ο καλός μου.
 Γονάτισεν δομ-μαυρόν δου ἄν πάνω του τημ-βαίρνει.
- Καλώς το το μβαούλ-λομ-μου το ὄφιχτοκλειωμένο²⁰,
 ὅπως εγώ το κλεί(δ)ωσα ἤβρα το ὄφαλιζμένο²¹.

12. Χάθηκε (παλαιότερος τύπος αορίστου του χάνομαι).

13. Σημάδια.

14. Μοσχάτο.

15. Ὅποιος.

16. Πιει.

17. Κάμαρα.

18. Φέγγει.

19. πρφ. αφκές (= αυγές, πρωινά).

20. Σφιχτοκλειδωμένο.

21. Ασφαλισμένο, κλειστό.

Η ΜΙΚΡΟΚΟΥΜΠΑΡΑ

(η μικροκουμβάρα)

- Μάνα 'κείά¹ που κάθουμουν do μόν-νια² μοναχόμ-μου,
μ-μη' έν-νοιες, μ-μή 'ε³ βάσανα, μ-μή 'ε³ κακό 'τ-τον-νουμ-μου,
πουλ-λάκιν ήρτεν γ' ήκατσε⁴ 'τ-τ' ωρ'κιομ⁵-μας παναθύρι·
'εν εκελάεισ⁶-σαμ-βουλ-λί⁷, 'εν ήκλαιε σαν αηδόνη,
μόν' εκελάειν γ' ήλεε: Ω κόρη χαδεμένη,
κόρη ξομβλ-λιάς-ζεις⁸ τον αετόξ-ξομβλ-λιάς-ζεις το φενγάριν,
don αγαπάς γαμβρόλοούν⁹ γι_άλ-λη 'α σου τομ-βάρει.
Διπλώνει το πλουμάκιν¹⁰ της σαράνδαπένδε δίπλες¹¹,
κι_άλ-λες σαράνδατέσ-σερις και 'τ-τη φωτιάν do ρίχνει,
βάλ-λει και το σκαλ-λάκιν¹² της 'τ-το δώμαν της 'νεαίν-νει¹³.
Θωρεί 'πο 'δω, θωρεί 'πο 'κεί, θωρεί 'τ-τους πέρα κάμβους,
θωρεί της σκύλ-λας¹⁴ τον υγιό 'τ-τομ-μαύρον γαβαλ-λάρη.
— Σκύλ-λας¹⁴ υγιέ, του φώναξε και δεν της 'πιλοήθη¹⁵,
κούρβας¹⁶ υγιέ, του φώναξε και 'μβρος της γονατίζ-ζει.
— Κόρη κι_αδ-δεμ-βερηφανείς κι_αδ-δεψ-ψηλοκρατιέσαι,
κόπκιασε¹⁷ και 'τ-τογ-γάμομ-μου μικροκουμβάρα να 'σαι.
Τημ-βήρεν do παράπονον της μάνας της το λέει.

1. Εκειδά >'κειδά >'κεία.

2. Τελείως μόνο (του).

3. Μήτε (μήδε, μηδέ).

4. προφ. ήκασε (=κάθισε).

5. Ωραίο, ψηλό.

6. Κελαηδούσε.

7. (σαν) πουλί.

8. Στολίζεις, διακοσμείς.

9. Παντρολογούν.

10. Εργόχειρο.

11. Φορές.

12. Σκαμνάκι.

13. Ανεβαίνει.

14. προφ. σύλλας.

15. (δεν) απιλογήθηκε (<απιλογιέμαι = αποκρίνομαι, απαντώ).

16. Γυρίστρα(ς), πόρνη(ς).

17. Κόπιασε, έλα.

- Έχεις και πόκ-κια¹⁸ να ὀταθείς και χείλη να χινδίσεις¹⁹,
έχεις και χερόπάλαμα τα ὀτέφανα να 'νγίσεις²⁰;
- Έχω και πόκ-κια να ὀταθῶ και χείλη να χινδίσω,
έχω και χερόπάλαμα τα ὀτέφανα να 'νγίσω.
- Κόρη μου, ἄμε 'τ-το γιαλόν γαι κάμε πένδε μέρες
και πένδε Λαμβρόκύρκιακές κι ἔξι Αγιές Δευτέρες.
Βάλε τον ἡλ-ἥλιομ -βρόσωπον γαι τη σελήνη φρούι²¹
και του κοράκου το φτερόβ-βάλε καμαροφρούι²²,
την ἀχενδρά²³ τημ-βλουμιστή²⁴ ῥίξε τη 'τ-τα μαλ-ἥλιά σου,
τα χοχλακάκια²⁵ του γιαλού κουμβίν γαι δαχτυλίδι,
τον ἄμ-μον don ἀρίφνητο²⁶ ῥίξε 'τ-την δράχηλ-ἥλιάσ²⁷-σου.
Παπάς την εἶε²⁸ γ' ἡσφαλ-λε, κ-κιάκος²⁹ τον νουν δου χάν-νει.
και τα μικρά κ-κιακόπουλ-λα ερίξαν da χαρτιά το(υ)ς.
'Κι ἔκείνος που πανδρέυκασιν επιλοήθην³⁰ γ' εἶπε:
- 'Λ-λάξε³¹ παπά τα ὀτέφανα με τημ-μικροκουμβάρα.
'Κι ἔκείνη που πανδρέυκασιν επιλοήθην³⁰ γ' εἶπε:
- 'Λάσ-σουσιν³² γ' οι χανούμισ-σες, 'λάσ-σουσιν γ' οι πουτ-ἑάνες
κι ἡῤῥασιν γαι 'τ-τογ-γάμομ-μου να πάρουν don γαλόμ-μου.
Φύασιμ³³-'βο την ενγλησῆκιά³⁴ και πήασι 'τ-το σπίτι.

---

18. Πόδια.

19. Φιλήσεις.

20. (να) αγγίξεις.

21. Φρούδι.

22. Καμαροφρούδι.

23. Οχιά, ἔχιδνα (> ἔχενδρα > ἀχενδρά).

24. Με πλουμιά (στολίδια).

25. Βοτσαλάκια.

26. Αναρίθμητο.

27. Τραχηλιά = ο λαιμός με τον αυχένα.

28. Εἶδε.

29. Διάκος.

30. Βλ. 15.

31. Ἀλλάξε.

32. Ἀλλάζουν.

33. Ἐφυγαν.

34. Εκκλησία.

- Καλώξ-μου την δην γόρημ-μου, τημ-μυρόκιο φρένιμήμ³⁵-μου, κουμβάραν δηξ-ξεπόρτισα και νύφ-φημ-μου τηφ-φέρονου. Σηκώστε βάγια στρώσετε τα βάγιενά³⁶ της ρούχα, οπού τα 'φαίναν άχενδρες³⁷ και φίκ-κια³⁸ τα πλουμίζ-ζαν³⁹ γαι τα κανοναρκούσασιν⁴⁰ γαλών⁴¹ ανδρώγ-γεναιίκες.

35. Πολύ συνετή.

36. Φτιαγμένα από βάγια.

37. Οχιές, βλ. και 23.

38. Φίδια.

39. Στόλιζαν(ε).

40. (τα) τραγούδησαν (μτφ.).

41. Άξιων.

Ο ΠΟΝΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

- Ακούσατε να σας ειπώ για του σεβνδά¹ τομ-βόνο, όπου τομ-βέρασα κι εγώ τομ-βεράζμένο χρόνο. 'Χίλ-λία βενέτικα φλουρκιά², χίλ-λία 'κοσιπενδάρκια³, αμέτε⁴ φέρτε τογ-γιατρόν δέσ-σερά παλ-λικάρκια, αμέτε⁴ κάτω 'τ-το κελ-λίν γι ο μαύροζ-μου κοιμάται να τοχ-χαλιναρώσετε και 'τ-του γιατρού να πάτε. 'Ονδες⁵ επήαν γ 'ηβραν don γι απ' όξω του μιλήσαμ-με τόσημ-βαράπνεσην⁶ don ε-καλημερίσα:
- Πάρε γιατρέ τα γιατρικά και χάτες⁷ 'τ-τ' αρ-ρώστιάρη, γιατί 'ναι-ν-γρίμαν να χαθεί το νέομ-βαλικάρκι.
- Για φέρτε μου τομ-μαύρομ-μου να τον γαβαλικέψω να πάω νά βρω τον αρ-ρώστο, ίσως και τογ-γιατρέψω. Δίνει βετσιάν⁸ δου μαύρου του και κόφκει χίλ-λία μιλ-λία,

1. (του) έρωτα.

2. Φλουριά.

3. Είδος (χρυσού) νομίσματος.

4. Πηγαίνετε [άμέτε, από τον ενικό άμε (<άγωμεν)].

5. Όταν.

6. Παράπονο, πόνο.

7. Έλα.

8. πρφ. Βεσίά(ν) [=καμουτσικιά (καμτσικιά)].

- πάλι ξαναδευτέρωσεν γαι κόφκει άλ-λα χίλ-λια.
 Όνδες επήεν γ' ήβρην do 'τ-το κάτω κατωάκι⁹,
 εξέρναμ¹⁰-'βο τα χείλη του τού χάρου το φαρμάκι.
 Αυτός όντες ε-πόζεψεν¹¹ γ' ήπκιασεν do σφυγμόν δου,
 ευτύς τον ε-κατάλαβεν ο σ'ύλ-λος¹² τον γαμόν δου.
- Τι είχες γιατρέ και άργησες, τι ήταν η άργητά σου,
 λείεις κι 'εθ-θα σου πλέρων-να κι εγώ τα γιατρικά σου;
 'Κι αδ-δεν ε-φτάν-ναν d' άσπρά¹³ μου να σε διπλοπλερώσω,
 αμβέλ-λια και χωράφκια μου κι ό,τι είχα να σου δώκω
 κι αδ-δεν ε-φτάνασιν γαι 'φτά να γιάνω το καημένο,
 δίν-νω σου και τομ-μαύρομ-μου σελ-λοχαλινωμένο.
- Να 'τον δριώμ-μερώσ-σεβνδάς ε-μβόρουν να τογ-γιάνω,
 μα τώρα που 'ν' δριώχ-χρονών δι 'ναι-μ-βου θα τον γάμω;
 Να τον ε-ρίξω 'τ-τη στερκιά, μ-μια λεμον'νιά ν' αθ-θίσει
 και φάμεν do λεμόνιν dης και θα το μολο(γ)ήσει.
 Να τον -ε-ρίξω 'τ-το γιαλό, 'τ-τα δίχτυα θα μβερότέψει
 και θα τομ-βκιάσει¹⁴ ο ψαράς και θα μας μανδατέψει¹⁵.
 Να τον ε-ρίξω 'τ-την γαρτιά, 'τ-τα φύλ-λα από κάτω,
 καμ-μιάβ-βολάν η γλώσ-σα μας ξεχνά και μολοάτο¹⁶.
 Ούλ-λος ο κόζμος έτράξεν¹⁷ γι_ούλ-λη η οικουμένη:
- Κόρη, ο ν'νιος που αγαπάς σε κ-κυο ώρες πεθαίνει.
 Ζητά της-μάνας της βουλή¹⁸ να πάει 'τ-τ 'αρ-ρώστιάρη,
 γιατί 'ναι-ν- γρίμαν να χαθεί το νέομ-βαλικάρι.
- Δίν-νω σου κόρη τηβ-βουλήν να πας 'τ-του αρ-ρώστιάρη,

9. Μικρό κατώι.

10. Ξερνούσε.

11. Κατέβηκε από το άλογο ('ποζεύω <άποζεύω < πεζεύω).

12. προφ. σ'ύλ-λος.

13. Χρήματα.

14. (θα τον) πιάσει.

15. (θα μας) καταγγείλει.

16. (το) ομολογεί.

17. Έτρεξε.

18. Άδεια.

- μ-με 'εν έχει το κουζ-ζίν¹⁹ νερόμ-μή(τ)ε ο λύχνος λάι²⁰,
 κι αλήτ-τεια αμαέρεντα²¹ θα μείνουμεν do βράν²².
- Στέλ-λω τηφ-φιλενάδαμ-μου να 'ρτει να σου τα κάμει,
 κι αν είναι-ν-άδειον do κουζ-ζίν 'α πάω να το γεμίσω,
 σε δύο ώρες της νυχτός 'α πάω να γυρίσω.
 Το κορίτσάκιν²³ ήτρεξε με ούλ-λην dou τηβ-βιάση
 τοδ-δρόμοδ-δεν εγνώριζ-ζεν γαι μβέρτεψε 'τ-τα δάση.
- Θεγέ μου, που'σαι 'τ-τα ψηλά, χαμήλωσε τα δάση
 να πα'ν-να βρώ τον αγαπώ μβρίχου²⁴ να ξεψυχιάσει.
 'Ονδας επήεν γ' ήβρεν do 'τ-το κάτω κατωάκι,
 ήτρεχέμ-'βο τα χείλη του του χάρου το φαρμάκι.
- Αγάνδα²⁵- γάνδα μάτια μου, αγάνδα - γάνδα φωζ-μου
 να μησ-σου πάρει τηψ-ψυχήν ο σ'ύλ-λος²⁶ ο αερόφός-μου.
 Εμέμ'βολ-λοί με αγαπούδ-δεν αγαπώ καένα,
 γι αν αγαπήσω κι άλ-λονε 'ε θά βρω σαν γι εσένα.
- Αμ-βόρον να 'μουνα καλά, νά 'παιρόνα αξαμάρι²⁷,
 νά 'καν-να το κορμάκισ-σου πο το μαργαριτάρι.
 Αμ-βκιάσω²⁸ 'πο τα φτάκια σου, στολήν της κεφαλής σου,
 θα σου τα πω παινέματα που τά 'χει το κορμίς-σου.
 Αμ-βω²⁹ για τα μαλ-λάκια σου που'ναι σαν do μετάξι,
 τρίχα με τρίχα γίνεται μαχάριν να με σφάξει.
 Αμ-βω και για το κούτελ-λο, το λαμβερόφ-φενγάριμ-
 του φαίν-νει τις βατ-τιές³⁰ αυκές³¹ κι ούλ-λος ο κόσμος λάμβει.

19. Σταμνί.

20. Λάδι.

21. Αμαγείρευτα, χωρίς μαγειρεμένο φαί.

22. Βράδυ.

23. πρφ. κορίσάκι(ν).

24. προτού.

25. Υπομονή.

26. πρφ. σ'ύλ-λος.

27. Μέτρα, διαστάσεις.

28. (Αν) πιάσω.

29. (Αν) πω.

30. Βαθιές, μτφ. σκοτεινές.

31. πρφ. αφκές (=αυγές).

Αμ-βω και για τα φρούκ-κια σου τις γυριότες καμάρες,
 που τις εξ-ζωγράφίζ-ζασιν εφτά αερόφες και μάνες.
 Αμ-βω και για τα μάτια σου, τα μαύρα τα μιάλα,
 όπου σταλαματίζ-ζουσιν³² do μέλιν γαι το γάλα.
 Αμ-βω και για τη μύτ-τή σου τηλ-λαμπαδοχυτούσα³³
 ανγέλοι πκιάσαν³⁴ da σφυρξία³⁵ και την ε-πελεκούσα.
 Αμ-βω και για τα μάουλα κούπ-πες είν' ασημέν-νιες
 γύρω τρίγύρω μάλαμα και μέσα κρουσταλ-λέν-νιες.
 Αμ-βω και για τα χείλη σου τα βερξ-ζανοβαμ-μένα³⁶
 να τα 'χα να τα φίλησα να βάφασιν γι_εμένα.
 Αμ-βω και για τα γόνδια σου τα πυκνοφυτεμένα,
 όπου σου τα 'χει ο έρωτας 'πο τη σειρά βαρμένα.
 Αμ-βω και για τηγ-γλώσ-σασ-σου την αηδονολαλούσα,
 που την επήραν da πουλ-λιά σκοπόν γαι κελαούσα.
 Αμ-βω και για το σάουνομ-βου'χει τηλ-λακ-κωμά³⁷,
 ανγέλοι την δορνεύκασιν³⁸ δημ-μιαλοφτομάα.
 Αμ-βω και για το σώμασ-σου τήν ισκίαν³⁹ δηλ-λαμβάα,
 όπου την έφτουν⁴⁰ 'τ-το Χριστόν δημ-μιαλοφτομάα.
 Αγάλ-λια -αγάλ-λια⁴¹ όβήσασιν da μάτια τ' αρ-ρωστιάρη
 κι ο χάρος πρόφτασε μαζ-ζί την γοπελ-λιάν να πάρει.
 Σ' ένα μνημειόν δους βάλασιν γαι σ' ένα μνημουράκιν⁴²
 γι_έγιν' ο ν-νιος κ' υπ-πάρισ-σος κ' η κόρη νεράζ-ζάκι.
 'Και κάθε μέραν ακριβήν γάθε Λαμβρόν γαι σκόλη,
 ήσκ'υφτεν ο κ' υπ-πάρισ-σος την-νεράζ-ζιάν εφίλα:
 — Για δεσ τα τα κακόμοιρα πως είν' αγαπημένα
 ούλ-λα φιλ-λιούνδαι ζωνδανά και 'κείνα πεθαμ-μένα.

32. Πέφτουν στάλα-στάλα.

33. Χυμένη (φτιαγμένη) σαν τη λαμπάδα.

34. Έπιασαν.

35. Σφυριά (είδ. εργαλείων).

36. Κόκκινα.

37. Λακκουβίτσα.

38. προφ. τορνεφκασιν(ν) (=τόρνευαν).

39. Ίσια, ευθεία.

40. Ανάβουν (έφτω < άφτω < άπτω).

41. Σιγά-σιγά.

42. Μικρό μνημείο.

Η ΛΥΕΡΗ

(η λυερόη)

- Μιαζ - λυερόης¹ τον άνδραν της επήρα 'τ-την αρόμάδα.
Ούλ-λοι 'όταν² γί_ούλ-λοι φάνησαν γί_εκέινος 'εν εφάνη³.
Μιαδ-Δευτερόκιάμ-βο το πουρόνόν επήεν εις τηβ-βρόυσην
γί_επήρεν δο λαήνιν⁴ της να πα 'ν-να το γεμίσει.
Θωρεί πάνω, θωρεί κάτω, θωρεί 'τ-τους πέρα κάμβους
βετσιά⁵ δίδει⁶ του μαύρου του 'τ-τηβ-βρόυσην αποζ-ζεύκει⁷.
- Σύρε κόρη να πκίω νερόν γαι διψαζμένος είμαι
και 'πο τοδ-δρόμον δομ-βολ-λύν νεροκαμένος είμαι.
Σαράνδαρκίές ε-νεσυρέ⁸ και 'εν ε-νεδραήσται⁹,
σύρνει σαράνδατέσ-σερίς και 'εν don ε-γνωρίζ-ζει.
- Να σε ρωτήξω λυερόη, τι τα φοράς τα μαύρα;
- Θυμάσαι σαν αρόμάτωσην δου Βενετσάνου¹⁰ η αρόμάδα;
Ηπήραν γαι τον άνδραμ-μου μαζ-ζίμ-βο τηφ-φρέγάδα.
Ούλ-λοι 'όταν γί_ούλ-λοι φάνησαν μα 'κέινος 'εν εφάνη.
- Για πέ μου τα σημάκ-κια (ή σημάδια) του μημ-βάει και τον εία¹¹.
- Ένας κονδός κονδακιανός¹² γεμάτος σαν δομ-βεύκο,
είχεν δου Φρόνγου λύιζμα¹³, του Βενετσάνου χάρην
γ' ήσυρνεν¹⁴ δο μουστάκιν δου σαχ-χιώτικο βοτάνι.

---

1. Λυγερός

2. Ήρθαν, γύρισαν.

3. (δε) φάνηκε (αόρ. β' έφάνην < φαίνομαι).

4. Λαγήνι (πήλινο δοχείο).

5. πρφ. βεσίιά (=καμουτσικιά).

6. Δίνει.

7. Κατέβηκε από το άλογο ('ποζεύω < άποζοεύω < πεζεύω).

8. Έβγαλε (νερό) (άνασύρω > 'νεσύρνω).

9. Δεν έβγαλε νερό, δε δροσίστηκε (μτφ.).

10. πρφ. Βενεσάνου.

11. Είδα.

12. Κοντόσωμος, κοντούτσικος.

13. Λύγισμα.

14. Απλωνόταν(ε).

- Εψές βράυ¹⁵ τον ήχωσα¹⁶ 'τ-της Αραπκιάς τα μέρη
 κι εμέναν επαράφηκεγ¹⁷-για να σε κάμω ταίρι,
 όπου 'χω πύρκους μάλαμαν, γαι πύρκους το λοάρι.
- Φωτιά να μβει 'τ-το μάλαμαν γί_απύρι¹⁸ 'τ-το λοάρι¹⁹
 και 'σέναν δο κορμάκισ-σου να σου το φάει ο Άδης.
 Ποζ-ζεύκει²⁰ 'πο το άτιν δου ο ξένος καβαλάρης
 σύρνει σφιχταγαλ-λιάζ-ζει τη, σύρνει σφιχτοφιλά τη:
- Καλώς το το πευκάκι μου, καλώς το το πευκίμ-μου
 χρόνους πολ-λούς το λήμενα²¹ μ' άπλυτον δο κορμίμ-μου.

---

15. Βράδυ.

16. Έθαψα.

17. Άφησε σαν παρακαταθήκη.

18. Θειάφι.

19. Λογάρι.

20. βλ. 7.

21. Περίμενα (λημένω < άλημένω < άναμένω).

Ο ΓΙΑΝ-ΝΑΚΗΣ

(Ο Γιαν-νάκης)

- Σαράνδα κάτερκα βαστά κι 'είχεν γαι μ-μιαγ-γαλ-λιέρρα
 κι 'είχεν γαι σκλάβον όμορφο 'τ-τα σί(δ)ερά βαρμένο¹.
 'Κι ο σκλάβος αναστέναξε κι εστάθην η γαλ-λιέρρα
 κι ο μβής² που τους ήριζ-ζε³ στέκει και τους ρωτάει:
- Πόιος⁴ είναι-μ-βου 'νεστέναξε κι εστάθην η γαλ-λιέρρα;
 Αν είναι-μ-'βο τους ναύτες μου ρούχα να του φορέσω
 κι αν είναι-μ-'βο τους σκλάβους μου να τον ελευτερώσω.
- Εγώ 'μαι που 'νεστέναξα κι εστάθην η γαλ-λιέρρα.
 'Ημουν δριώμ-μερώγ-γαμβρός, δώδεκα χρόν-νια σκλάβος·
 τώρα τ' αμβέλ-λια μου πουλούν γί_αυλές μου παζ-ζαρέυκ-κου⁵,

---

1. Δεμένο.

2. Μπής, αφέντης.

3. Όριζε, εξουσίαζε.

4. Ποιός.

5. προφ. παζ-ζαρέφκ-κου (=παζαρεύουν).

σήμερι τηγ-γεναίκαμ-μου π' άλ-λον δην ε-πανδρέυκου.
· Χίλ-λια φλουριά⁶ του χάρισεν γι_ένα_άλογο του δίδει.
Ωστο να πει φήν-νομεγ-γεια επήρεχ-χίλ-λια μίλ-λια
κι_ώστο να πουν εις το καλό επήεν άλ-λα χίλ-λια
· Τ-τον γάμπομ-βου κατέηεν⁷ αμπελουρόμ⁸-βανδήχτει⁹:

- Ωρα καλή σου αμπελουρόέ.
- Καλώς το παλικάρι.
- 'Α σε ρωτήξω να μου πεις τίνος είναι-ν-δ' αμβέλ-λια που σκάφεις¹⁰ και κλαεύεις¹¹;
- Της ερημ-μιάς, της αφανδιάς¹², του γιου μου του Γιαν-νάκη, που 'τον δριώμ-μερώγ-γαμβρός, δώδεκα χρόν-νια σκλάβος, φτουνού τ' αμβέλ-λια του πουλούν γι_αυλές του παζ-ζαρέυκουν· σήμερι τηγ-γεναίκαν δου π' άλ-λον δην ε-πανδρέυκουν.
- Πε μου να ζ-ζήσεις, γέροντα, φτάν-νω κι_εγώ 'τ-τογ-γάμο;
- Αν είν' ο μαύρος σου αφύς φτάν-νεις 'τ-τα κουμπαρλίκια¹³, αν είν' αργός και ταπεινός 'α φτάσεις 'τ-τα τράπέζ-ζια¹⁴. Με 'τ-το χωρόκιό σαν ήφτασεγ-γερόνδισ-σα πανδήχτει:
- Τίνος είν' da πουλερικά και τ' άθ-θη που ποτίζ-ζεις;
- Της ερημ-μιάς, της αφανδιάς, του γιου μου του Γιαν-νάκη, που 'τον δριώμ-μερώγ-γαμβρός, δώδεκα χρόν-νια σκλάβος, φτουνού τ' αμβέλ-λια του πουλούν γι_αυλές του παζ-ζαρέυκουν· σήμερι τηγ-γεναίκαν δου π' άλ-λον δην ε-πανδρέυκουν.
- Πε μου να ζ-ζεις, γερόνδισ-σα, φτάν-νω κι_εγώ 'τ-τογ-γάμο;
- Αν είν' ο μαύρος σου αφύς, φτάν-νεις 'τ-τα κουμπαρλίκια, αν είν' αργός και ταπεινός 'α φτάσεις 'τ-τα τράπέζ-ζια. Ήφτασε 'τ-τα τράπέζ-ζια.

---

6. Φλουριά.

7. Βλ. 5.

8. Αμπελουργό.

9. Συναντάει (άπαντῶ > πανδῶ-πανδήχνω-πανδήχτω).

10. Σκάβεις.

11. Κλαδεύεις.

12. (της) ορφανιάς, (της) εξαφάνισης.

13. Κουμπαρλίκια = η αλλαγή των στεφάνων του γάμου από τους κουμπάρους.

14. Το φαγοπότι μετά τη στέψη.

- 'Τ-τημ-βάνδα το ποαρίκό να με κεράσει η νύφ-φη.
Τον ε-κέρνάει μ-μιαν γαι κ-κυο 'τ-τα μάτια τον δηράει,
πάλι τον ε-ξανακέρνά και πάλι τον δηράει.
- Συμβεθ-θερόκιά 'τ-τημ-βάνδα σας, γεν'νιά μου 'τ-τηδ-δικήσ-σας
κι εσύ άνδρα πρόσσερίνέ τράβηξε 'τ-τηδ-δουλ'λειά σου
κι εμέναν ήρτεν ο άνδρας μου, το πρώτο μου στεφάνι.
Εσφιχτογαλ'λιασθήκασιν γι ε-γλυκοφιληθήκα.

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

- 'Πο-σ'κεία¹-ν-εγίνειν αετός και θεμελ-λιώθη η πλάκα
ο άγουρος ηγάπησεμ-μιαν γόρημ-μαυρομ-μάτα.
'Τ-τα σπίτια της ε-ξόεψε εν'νιά λόγια λ-λοάριν²
γαι λόγομ-'βο το στόμαν της 'εν ημφορεί να πάρει.
'Και μιαν η μέραν δαχινήμ³-μιαμ-βρώτην δου Μαΐου,
'τ-το παράθύριν γάθεται για να περιδιαβάσει
κι ο ν'νιος 'πο κάτω κάθετο θεόν επερίκάλει:
- Θεγέ να 'κόπην η κλωστή να 'π-πέσεν γαι τ' αρδάχτι
να πει και 'πο το στόμαν της πιάστο δούλε και φέρτο.
'Κι ο Άγιος σ'κύλ-λος⁴ 'εν ήτον γι ο Άγιος του 'σακούστη⁵
και ήκοψέν δην δην γλωστήν γ' ήπ-πέσε και τ' αρδάχτι
κ' είπεν γαι 'πο το στόμαν της πκιάστο δούλε και φέρτο.
σκαλ-λίσ-σκαλ-λίν d' ανέβαιν-νε, σκαλ-λίσ-σκαλ-λίν do φίλα
και με τ' αρδάχτιν ήπαιζ-ζεν γαι με τ' αρδάχτι μίλα:
  - Να φίλουν δην γυράτσασ⁶-σου όπως φιλώ κι εσένα.
  - Μωρέ μικρέ κι ανήξερε, πού ξέρεις τι είν' αγάπη
και δεβ-βλέπεις τα ρούχα σου τα μαύρα σαν d' αράπη;
  - 'Κυρά κι αδ-δεψ-ψηλοπατείς κι αδ-δεψ-ψηλοκράτιέσαι,

1. (από) τότε.

2. Λογάρι(ν).

3. Αυγή, πρωινό.

4. πρφ. σ'κύλ-λος.

5. (του) εισακούστηκε (άκουσε τη φωνή του).

6. πρφ. κύράσα (=κυρά, αφέντρα)

- πάρε το πετρόχάλικο κι έφκα 'τ-το περόλι
να δεις και τις μικρές ελ-λιές, να δεις και τις μιάλες⁷.
Μικρές βαστούσαν don αθ-θόν γαι όχι οι μιάλες.
- Σωστά το λες βρε ν-νιούτσικο⁸ που να χιλ-λιοχρονίσεις
'πο τηχ-χρυσήσ-σου κεφαλήν δρίχα να μηρ-ραϊσει⁹.
Επήες και 'τ-τοδ-δάσκαλο, ήμαθες και ψαρότηριν¹⁰
γ' ήμαθες κι Αθ-θολόι¹¹;
- Επήα 'γω 'τ-τοδ-δάσκαλον γ' ήμαθα και ψαρότηριν
γ' ήμαθα κι Αθ-θολόι,
ήμαθα κι εκατό λόγια που λεγ-για την αγάπη.
- Έναν, dou λέει η λυερή¹² κι ο ν-νιός απολοάται:
- Μ-μια σ' είδα, μ-μια σ' αγάπησα και μ-μιαν dou νουμ-μου πήρες
ψηλομελαχρινούλ-λα μου και πού μου τον επήες;
- Δύο, του λέει η λυερή κι ο ν-νιός απολοάται:
- γ-γυο¹³ μάτια έχεις σαν ελ-λιές πολ-λές καρδιές μαράινεις
τον άθ-θρωπον γάν-νεις λωλ-λόν γι εμέναν γουζ-ζουλαίνεις.
- Τρία, του λέει η λυερή κι ο ν-νιός απολοάται:
- Τρεις χάρες σου 'ωέν¹⁴ ο θεός σαν dην Αγιάν δριάδα,
τα κάλ-λη και την ομορκιάν γι ούλ-λην dην νοστιμάδα.
- Τέσ-σερα, λέει η λυερή κι ο ν-νιός απολοάται:
- Τεσ-σαρόκάνδουνο¹⁵ σταυρός κρέμ-μεται 'τ-τολ-λαιμόσ-σου,
ούλ-λοι φιλούσιν doσ-σταυρόν γι εγώ το μάουλόσ-σου.
- Πένδε, του λέει η λυερή κι ο ν-νιός απολοάται:
- Πένδε βολές λιοθυμώ πουλ-λίμ-μου την ημέρα,
γ-γυο το πρώι, γ-γυο το πουρόν γαι μ-μια σαγ-γέρνει η μέρα.
- Έξι, του λέει η λυερή κι ο ν-νιός απολοάται:

7. Μεγάλες.

8. προφ. ν-νιούσιχο (=μικρό).

9. Ραγίσει.

10. Ψαλτήρι.

11. Ανθολόγιο.

12. Λυγερή.

13. Δυο.

14. Έδωκε(ν), έδωσε.

15. Με τέσσερις πλευρές (;).

- Εξωτικά ειν' da κάλ-λη σου κόρη η ομορξία σου,
τ' ανγελικός-σου το κορμίν γαι η πορπατηξία¹⁶ σου.
- Εφτά, του λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Εφτά ἑβδομάες ἦκαμα κόρη να σου μιλήσω,
οπού'τον η σαράκοστή να μησ-σε κριματίσω.
- Οχτώ, του λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Οχτώ χρόν-ἄια ἔ-τη φυλακήν γάν-νω για θέλημά μου
να σε φιλήσω μ-μιαν γαι ḡ-ḡυο ῥούσ-σικον γόνιζμάμ¹⁷-μου.
- Εὔ-ἄια, του λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Νοιάζ-ζομαι κι ὀλ-λο νοιάζ-ζομαι πουλ-λίμ-μου για τα ἑσένα
τα μυστικά της μάνας σου εμ-μου τα λες κι εμένα;
- Δέκα, του λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Δεκάτιζ-ζε τα λόγια σου, κάν-νε τα δέκα-δέκα
μήπως τα σώσεις εκατό και πάρω σε γεναίκα.
- Ἐνδεκα, λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Ἐνδεκα ἤρτασιν οχτροί κ' εἶπαν γακά για ἑμένα
και ἤκουσες τα λόγια τους κι ἀρνήθηκες εμένα.
- Δώδεκα, λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Δώδεκα ἀηδόν-ἄια ἤστειλα πουλ-λίμ-μου ἔ-την αυλήσ-σου
να κελαιούν να σε ξυπνούν να ὀκάσουν οι οχτροί σου.
- Δεκατρία, λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Από δεκατρίωχ-χρόνώγ-γυρίζ-ζω νά ἑβρω κλήμα,
κόρη, να σε ὀτεφανωθώ να φύ(γ)ω ἑπο το κριμα.
- Δεκατέσ-σεῖρα, λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Μαχαιῖργια δεκατέσ-σεῖρα θα βάλω ἔ-την γαρδιάμ-μου
να σε φιλήσω μ-μιαν γαι ḡ-ḡυο ἀλ-ἄια¹⁸ γαῖουφαλ-ἄια μου.
- Δεκαπένδε, λέει η λυερή κι ο ὕ-ἄιός απολοάται:
- Δεκαπενδάριφ¹⁹-φῤῥάνγκικον εἶναι-ν-δο πρόσωπόσ-σου
κι ανγέλου κονδυλόσυῤῥμαν²⁰ do καμαρόφῤῥουόσ²¹-σου.

16. Περπατησιά.

17. Εικόνισμα.

18. Κόκκινη.

19. Εἶδος νομίσματος.

20. Γραμμή που γράφει το κοντύλι.

21. Καμαροφῤῥύδι.

- Δεκάξι, λέει η λυερό ή κι ο ῥ-ῥιός απολοάται:
- Δεκάξι χρόνους σ' αγαπώ ή' είκοσι θα τους σώσω τον νουμ-μου ή και τολ-λογιζμός-σε 'σένα θα τα δώσω.
- Δεκαεφτά, λέει η λυερό ή κι ο ῥ-ῥιός απολοάται:
- Δεκαεφτά χρόνώμ-βαι(δ)ίγ-γυρίζ-ζει ο νουζ-μου τώρα, κόρη να σε στεφανωθώ να πάμεσ-σ' άλ-λη χ-χώρα.
- Δεκαοχτώ, λέει η λυερό ή κι ο ῥ-ῥιός απολοάται:
- Δεκαοχτούραν αγαπώ που 'ναι-σ-σαμ-βερίστέρι, όπου 'ρήεται ή και λέει μου πως τα(ή θα) σε κάμω ταίρι.
- Δεκαεῖ-ῥιά, λέει η λυερό ή κι ο ῥ-ῥιός απολοάται:
- Δεκαεῖ-ῥιά γαρούφαλ-λα έχω 'τ-την γεφαλήμ-μου για έλα κάτω να σε δω μβρίχου²² έβγει η ψυχή μου.
- Είκοσι, λέει η λυερό ή κι ο ῥ-ῥιός απολοάται:
- Τα είκοσί μου δάχτυλα που 'ρίζ-ζουν²³ do κορμίμ-μου οι μβάλ-λες να με φάουσιν²⁴ αῖ-σ' αῖρηθώ πουλ-λίμ-μου.

---

22. Προτού.

23. Ορίζουν.

24. Φάν(ε).

Ο ΤΣΑΜΑΔΟΣ

(ο σάμαδός)

Είκοσι πένδε του Μαρτίου ή' είκοσι τρεις τ' Απρίλ-λη, παναῦρίτσιγ¹- γίνεται πάνω 'τ-το κορφοβούν-νι.

'Κειά² που τῶν γαι πίνουσιν, 'γεία που ξεφανδώνουν

Χρίστέ μην έρτει ο Τσαμαδός³, θεγέ μην ε-μβρούάλει⁴.

Ακόμη ο λόγος ήστέκεν γαι συνδυχιά⁵ εκρόατη⁶

---

1. Πανηγύρι

2. 'Εκειδά > 'κειδά > 'κειά.

3. πρφ. σάμαδός.

4. (μην) εμφανιστεί (προάλλω < προβάλλω > μβροβάλλω-μβροβέλλω > μβρουάλλω-μβρουέλλω).

5. Σύμπτωση, τυχαία συνάντηση.

6. Κρατούσε, συνέβαινε.

- δέξου τον γαι τοτ-Τσαμαδόμ-βάνω 'τ-το κορόφοβούν-νι.
 Εκράτην⁷ εις τα χερόκια του δενδριά ξερίζ-ζωμένα
 και 'τ-τα παράκλωνάρκια του αρόκούδια κρέμ-μαζμένα.
 Χαλούν οι δώδεκα χοροί, τα δώδεκα τράπέζ-ζια:
- Πάοιος είναι-ν-άξι⁸ και 'κανός μαζ-ζί μου να τα βάλει;
 Κανείς και να 'πιλοηθεί⁸ κανείς και να μιλήσει
 έναμ-μικρό βλαχόπουλον επιλοήθην γ' είπει:
  - Εγώ 'μαι άξι⁸ και 'κανός μαζ-ζί σου να παλαίσω⁹.
 Επκιάσαν γαι παλεύκασιμ¹⁰- 'βο το πρώιν ως το βράν¹¹.
 οπού 'πκίανεν ο Τσαμαδός τα κόκ-κάλα ετσάκ-κά¹²,
 οπού 'πκίανεν γαι το παιίν do αίμαν εποπ-πή¹³.
  - Για πε μου, πε μου βρε παιδίμ-'βο που 'ναι-ν-η γεñ-ñιά σου.
  - Ο αφένδης μου 'πο τη Σουριάν¹⁴ γ' η μάνα 'πο την Νάπρη¹⁵,
 είχα και πρώτον αερόφόν γ' η-πήραν 'δον οι Φράνγιοι.
  - Από το χέριν doβ-βαστά και 'τ-τογ-γιατρόν doμ-βάει:
  - Γιατρέ μου, γιάτρέψέ μου τον γι_εμέ τον αερόφόν-μου
 κι αθ-θέλεις χιλ-λία εκατόν γαι χιλ-λία πενδακόσ-σα
 ο Τσαμαδός θα τα βαστά να σου τα δώκει τόσα.
  - Πολ-λούς γιαράες¹⁶ ήγιανα και μβαλωτιές¹⁷ μιάλες¹⁸,
 'πο τις αδερφομαχαιρόκιές είμαι παράτημένος.

---

7. Κρατούσε (στα χέρια του).

8. (να) απαντήσει (άπιλογιέμαι).

9. (να) αγωνιστώ (παλαίω > παλαίσω).

10. Πάλευαν.

11. Βράδυ.

12. Τσάκιζε.

13. Αναπηδούσε.

14. Τοπωνύμιο (;)

15. Τοπωνύμιο (;)

16. Σημάδια από πληγές, πληγές (<τουρκ. yara).

17. Πληγές.

18. Μεγάλες.